

KOMUNIKAT

- Czy chcesz coś dodać?
- Jak możemy rozwinąć ten pomysł?
- Komunikaty wspierające ucznia (komunikaty niewerbalne)
- Zastanów się przez chwilę...
- Pomyśl... Zatrzymaj się... Nie spiesz się...
- Co o tym myślisz?
- Wszystkie odpowiedzi są dobre, ważne; nie bój się popełniać błędów.
- Określenie ram czasowych.
- "Czy potrzebujecie więcej czasu?" - dodajemy np. 2 minuty.
- Czy jeśli dam Wam x min wpłynie to na jakość pracy?

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

ROLA NAUCZYCIELA

- Maksymalizowanie czasu na myślenie uczniów - rutyny do efektywnego przejścia przez niższe funkcje myślowe.
- Ograniczenie rutynowych czynności (organizacyjne).
- Świadome wybierania zadań do głębokiej refleksji (ważniejsza jakość od ilości).
- Dawanie czasu na odpowiedź (z 1s do 3s) - nie bać się ciszy.
- Danie sobie czasu na budowanie relacji z uczniem.
- Ustala zasady efektywnej dyskusji.
- Jest moderatorem.
- Wprowadzanie kultury błędu.
- Zaplanowanie działań w czasie i samodyscyplina.
- Konsekwencja.

CZAS

ROLA UCZNIA

- Uczy się organizować pracę.
- uczy się zarządzania sobą w czasie.
- Przejmuje odpowiedzialność za uczenie się.
- Spędza czas ze swoimi myślami.
- "Trawi" treści przed udzieleniem odpowiedzi.
- Refleksja nad swoim czasem.
- Kontroluje czas, trzyma się reguł pracy.
- Daje sobie czas na myślenie.

INFORMACJA ZWROTNA

- Czas na refleksję dla siebie i uczniów.
- Samoocena.
- "Z czego jesteś zadowolony? Czy efektywnie wykorzystałeś czas?"
- "Ile czasu zajęło Ci przygotowanie się do pracy i wykonanie zadań?"
- "Ile czasu mówiłem (n-l)?", "Z czego musisz/powinienesz zrezygnować, żeby lepiej zarządzać sobą w czasie?"

KOMUNIKAT

Werbalnie:

- Rozwińcie..., opracujcie..., uzasadnijcie...
- Język wspólnoty (my/nas).
- Język tożsamości (wszyscy, dzieci, jesteśmy).
- Inicjatywy (zachęcanie do eksperymentowania, stawiania hipotez).
- Język uważności (zachęcanie do podejmowania refleksji, kwestionowania).
- Zapraszam Was do... (aktywność).

Niewerbalny:

- Gesty, otwarta postawa, słuchanie.

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

JĘZYK

ROLA NAUCZYCIELA

- Postępowanie się językiem myślenia (modelowanie).
- Wzmacnianie poczucia wspólnoty.
- Pomoc uczniom w kształtowaniu tożsamości.
- “Otwieranie” uczniów na różnorodność myślenia, poszukiwania alternatywnych rozwiązań.
- Zachęcanie do kwestionowania, podejmowania inicjatyw.
- Stawianie pytań otwartych.
- Doceniaj - nie oceniaj.
- Daje przestrzeń do wypowiedzi, szanuje, słucha.
- Chwali wysiłek ucznia.
- Podaje kryteria sukcesu.

ROLA UCZNIA

- Rozumienie myślenia jako aktywnej części nauki.
- Wspólne rozwiązywanie problemów, działanie w zespole.
- Odwaga, pewność, otwartość w wyrażaniu opinii/kwestionowaniu.
- Poczucie wpływu na proces uczenia się.
- Wprowadza do swoich wypowiedzi język myślenia.

INFORMACJA ZWROTNA

- Nauczyciel chwali wysiłek i strategie uczniów, a nie cechy wrodzone.
- Podkreśla mocne strony, umiejętności ucznia, zachęca do rozwoju.
- Podkreśla wartość błędu, nie ma złych odpowiedzi.
- Przekazuje konkretną informację nastawioną na proces uczenia się.

KOMUNIKAT

- Pokazuje proces myślowy - myśli na głos.
- Przyznaje się do błędu.
- Komunikat "MY" - zastanówmy się. Kiedy chce modelować różnorodność myślenia -> komunikat "JA".
- Wspólne znalezienie odpowiedzi na rozważania.
- Zrozumiałe i dostępne dla ucznia.
- Konkretna informacja zwrotna (tu słowa świetnie, dobrze).

Niewerbalne:

- Spójność między tym co ja mówię i co robię, jak organizuję proces.
- Autentyczność - wyjście z roli schematycznego, starego belfra.

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

ROLA NAUCZYCIELA

- Celowe dobieranie technik/narzędzi/strategii (niejawne -> jak to się robi?).
- Reaguje na wyzwania podczas lekcji (błędy, współpraca).
- Inspiruje na poziomie: postaw, reakcji, działań -> inspiruje, wzór.
- Błędy kształcą / nie boi się błędu / wie, co zrobić z błędem.
- Przekazanie odpowiedzialności za proces uczenia się.
- Wspiera i pozwala na samodzielność.
- Czytelny - pokazuje jak przejść przez trudność.

MODELO- WANIE

ROLA UCZNIA

- Uczy się, jest za to odpowiedzialny.
- Obserwuje nauczyciela, naśladuje go.
- Uczestnicy w procesie myślowym nauczyciela.
- Nie boi się błędów.

INFORMACJA ZWROTNA

- Jak rozwijać problem? Jak to zrobić?
- Jak komunikuję się z uczniami?
- Jak komunikują się uczniowie (z nauczycielem, między sobą)?
- Jak reagują na błędy?
- Zwracam uwagę na język komunikatu.

KOMUNIKAT

Werbalne:

- Oczekuję od Was zaangażowania, samodzielności, kreatywności.
- Zapraszam Was do pracy/podzielenia się.
- Wierzę, że... wiedza jest w grupie, potraficie.
- Nie ma złych odpowiedzi.
- A Ty co o tym myślisz?
- Spójrzmy na to z innej strony.
- Będę zwracać uwagę na...
- Widzę/słyszę co mówisz.
- Na wykonanie zadania macie X.
- Dlaczego tak myślisz... Co sprawia, że...

Niewerbalne:

- Kontakt wzrokowy.
- Mowa ciała: praca ciszą, pochylenie się w stronę ucznia.
- Przestrzenne wyrównanie pozycji (ja siedzę pośród nich, a nie oni siedzą naprzeciwko).

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

OCZEKI- WANIA

ROLA NAUCZYCIELA

- Wspieranie.
- Docenianie.
- Dawanie wyzwań.
- Zauważenie ucznia.
- Świadome zaproszenie do procesu,
- Wbijanie kija... Wybijanie z powierzchownego myślenia.
- Refleksja - otwartość na zmianę.
- Modelowanie.
- Tworzenie klimatu, przestrzeni do procesu uczenia się.

ROLA UCZNIA

- Bycie tu i teraz -> działanie, zaangażowanie.
- Dociekanie.
- Uzasadnianie.
- Stawianie pytań.
- Kwestionowanie.
- Krytyczna analiza informacji.
- Refleksja.

INFORMACJA ZWROTNA

U siebie:

- Na język komunikacji.
- Na dawanie przestrzeni innym do wypowiedzi.
- Czy poziom wyzwań był odpowiedni?

U uczniów:

- Czy sprostąłem wyzwaniom?
- Śledzenie, poprawność procesu myślenia, argumentacji.
- Język komunikacji.
- Aktywne słuchanie!
- Na różnorodność opinii.
- Na dawanie przestrzeni innym do wypowiedzi.
- Konstruktywna krytyka (także przekonania).
- Czego się nauczyłem?

KOMUNIKAT

Werbalna:

- Przedstawić rutyny (procedura).
- Przeprowadzić krok po kroku.
- Jasne instrukcje + określenie czasu.
- Celowość zastosowanych rutyn (Jakie macie pytania co do rutyn grupy).
- Powolne "wycofywanie się".

Pozawerbalna:

- Postawa, gest, mimika.
- Świadome zarządzanie ciszą (przestrzeń na refleksję).
- Niewchodzenie w przestrzeń grupy, jeśli jest OK.

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

ROLA NAUCZYCIELA

- Precyzyjne podanie procedury rutyny (krok po kroku).
- Rozwijanie umiejętności myślenia (w tym różne rodzaje), analizy, refleksji.
- Świadomy dobór rutyn i porządkowanie procesu edukacyjnego, myślowego.
- Doprowadzanie uczniów do samodzielnego myślenia.
- Obserwowanie uczniów i budowanie atmosfery wspierającej myślenie.
- Pozwolenie na zobaczenie przez uczniów ich myślenia.
- "Planowanie" jakości procesu myślenia.
- Wykorzystywanie efektów pracy rutynami do dalszego procesu uczenia się.

RUTYNY MYŚLENIA

ROLA UCZNIA

- Organizowanie swojego procesu myślowego.
- Świadome rozwijanie procesów myślowych i panowanie nad nimi.
- Zobaczenie swojego myślenia.
- Świadome/samodzielne stosowanie rutyn i rozwijanie myślenia bez potrzeby wsparcia ze strony nauczyciela.
- Koncentrowanie się na kluczowych elementach analizy.

INFORMACJA ZWROTNA

U siebie:

- Precyzja i jasność komunikatu.
- Czy wykorzystuję efekty pracy rutynami.
- Dobór rutyn.
- Zarządzanie czasem.
- Przestrzeń dana uczniom do wzięcia odpowiedzialności za proces uczenia się.

U uczniów:

- Umiejętność posługiwania się rutynami (samodzielność).
- Dobór rutyn w zależności od potrzeb (świadomość).
- Działanie na poziomie pracy grupowej i indywidualnej.
- Koncentracja na procesie myślowym, a nie na zadaniu.

KOMUNIKAT

- Jak myślicie, dlaczego...
- Jakie połączenia, analogie, zasady....
- Chcę rozszerzyć pomysł, który przedstawił X.
- Zatrzymaj się i pomyśl.
- Brak argumentów ad personam.
- Oceniane fakty, procesy, argumenty - NIE OSOBY.
- Błąd jest OK, nie ma głupich pytań.
- Pytania:
 - generatywne, konstruktywne, przeglądowe.

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

ROLA NAUCZYCIELA

- Szanuje i docenia myślenie uczniów.
- Budowanie relacji i emocjonalnego (bezpiecznego) klimatu klasy.
- Przydzielanie ról (możemy).
- Wprowadza i przestrzega wzorców dyskursu -> refleksja, współpraca, czas na myślenie.
- Nadbudowywanie na wiedzy grupy/osób/uczniów.
- Aktywne słuchanie.

ROLA UCZNIA

- Rozwijanie pomysłów innych.
- Przejęcie większej odpowiedzialności.
- Wchodzenie w różne role.
- Przestrzeganie zasad dyskursu.
- Zaangażowanie.
- Aktywne słuchanie i odnosi się do refleksji innych.
- Podejmowanie wyzwań intelektualnych.
- Docieka, kwestionuje.

INFORMACJA ZWROTNA

- Nauczyciel: Jakość i rodzaj stawianych pytań?
- Czy i jak pracują w grupach?
- Czas mojego mówienia.
- Czy nauczyciel zapewnia różnorodność interakcji.
- Ocena jakości interakcji i relacji w klasie.
- Czy relacje są partnerskie (z poszanowaniem granic w relacji N-U)?

KOMUNIKAT

- Czy czegokolwiek potrzebujecie? (jeśli chodzi o temperaturę, organizację stołów).
- Różnorodny dobór grup (zmiana składu uczniów przy stołach).
- Wyświetlanie instrukcji do pracy na ekranie.
- Czy chcecie coś dopisać do tych plakatów?
- Podejdźmy do tych plakatów.

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

Materiałna (sali,
materiałów)

ROLA NAUCZYCIELA

- Ustawienie stolików sprzyjających pracy zespołowej.
- Zadbanie o odpowiednią temperaturę, oświetlenie i poziom hałasu.
- Wywieszenie na ścianie plakatów zawierających procesy myślowe (nie tylko to, co uczniowie wypracują, ale także pytania, refleksje itp).
- Stworzenie przytulnej przestrzeni (np. lampki, dywaniki, kwiaty).
- Wykorzystanie przestrzeni nietypowych.

PRZESTRZEŃ

Bezpiecznej
wymiany
intelektualnej

ROLA UCZNIA

- Współodpowiedzialność za przestrzeń.
- Umiejętność pracy zespołowej (interakcje, komunikacja)
- Umiejętność dokumentowania procesów myślowych.
- Różnorodne formy pracy (indywidualna, w parach, w grupie).
- Zgłaszanie potrzeb dotyczących przestrzeni (np. otwieranie okien).
- Zaangażowanie.

INFORMACJA ZWROTNA

- Czy warunki w jakich pracujecie są dla Was dobre/odpowiednie? (temperatura, oświetlenie).
- Czy skład grupy sprzyja Waszej pracy?
- Czy możemy (nauczyciele i uczniowie) wspólnie zrobić coś, by nasza sala sprzyjała pracy?
- Czy mamy odpowiednie/wystarczające zasoby (kartki, markery) do pracy?
- Czy stworzona praca procesy myślowe?
- Czy wracam do tych wytworów?

KOMUNIKAT

- Jak mógłbyś zapytać o to / powiedzieć to inaczej?
- Co myślisz na ten temat?
- Co sprawia, że tak pomyślałeś?
- Dlaczego to jest dla Ciebie ważne?
- Jakbyś to powiedział, wykorzystując fachową terminologię?
- Nad czym chcielibyście się pochylić?
- Dlaczego dokonałeś takiego wyboru?
- Zapraszam Was dziś do...

8 SIŁ TWORZĄCYCH „KULTURĘ MYŚLENIA”

ROLA NAUCZYCIELA

- Stawianie wyzwań.
- Rozwijanie umiejętności formułowania pytań/
- Stwarzanie okazji do rozwoju procesów myślowych (łącznie wiedzy dotychczasowej z nową)/
- Skłanianie do refleksji.
- Umożliwienie uczniom dokonywania wyborów.
- Modelowanie skutecznego komunikowania się (precyzowanie myśli poprzez zadawanie pytań, precyzja języka - język myślenia, konstruktywna dyskusja), aktywne słuchanie.
- Nie ograniczanie uczniów w myśleniu.
- Budowanie przestrzeni i świadome planowanie wyzwań uczniom.
- Wykorzystywanie błędów jako okazji do uczenia się.

Instytut
Krytycznego
Myślenia

OKAZJE DO MYŚLENIA

ROLA UCZNIA

- Podejmowanie wyzwań.
- Myślenie pytaniami.
- Odwoływanie się do własnych zasobów wiedzy.
- Dokonywanie wyborów, uzasadnianie decyzji.
- Przejmowanie wzorców komunikacyjnych.
- Nie tworzyć samoograniczających przekonań, otworzyć się, być tu i teraz.
- Szerokie spojrzenie, widzenie z różnych perspektyw.
- Chęć rozwoju, samodoskonalenia i przejęcie odpowiedzialności.
- Uczenie się indywidualnie i w grupie.
- Wykorzystywać błędy do pogłębiania myślenia.
- Wykorzystuje okazje do uczenia się i myślenia.

INFORMACJA ZWROTNA

U siebie:

- Czy potrafię wyjść z roli tradycyjnego nauczyciela, czyli oddać uczniom przestrzeń i czas.
- Czy jestem konsekwentny w swoich zaplanowanych, przemyślanych działaniach.
- Czy stawiane wyzwania rozwijają uczniów.
- Czy widzę i szanuję myślenie uczniów.

U ucznia:

- Czy wykorzystuję stworzone warunki do uczenia się.
- Czy rozwijam język myślenia / czy posługuję się językiem.
- Czy potrafię zaplanować sobie pracę indywidualnie i w zespole.